

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 3635/2022
24.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Татјане Миљуш и Јасмине Стаменковић, чланова већа, у правној ствари тужиље АА из села ..., ..., чији је пуномоћник Владимир Мишковић, адвокат из ..., против туженог Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1400/21 од 08.04.2021. године, у седници одржаној 24.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1400/21 од 08.04.2021. године у преиначујућем делу (ставови други и трећи изреке).

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1400/21 од 08.04.2021. године у потврђујућем делу (став први изреке), као изузетно дозвољеној.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1400/21 од 08.04.2021. године у потврђујућем делу (став први изреке).

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 18764/17 од 01.12.2012. године, ставом првим изреке, одбијен је приговор апсолутне ненадлежности суда истакнут од стране туженог. Ставом другим изреке, дозвољено је објективно преиначење тужбе. Ставом трећим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезан тужени да тужиљи на име накнаде штете по основу неисплаћених месечних износа пензије за период од августа 2012. године закључно са фебруаром 2020. године исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног износа, чија су висина и датуми доспећа камате ближе одређени у овом ставу изреке. Ставом четвртим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужилца тражила да се обавезе тужени да јој на име накнаде штете по основу неисплаћених месечних износа

пензије за период од марта 1999. године закључно са августом 2012. године исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног износа, чија су висина и датуми доспећа камате ближе наведени у овом ставу изреке. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиљи накнади трошкове парничног поступка од 172.750,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 1400/21 од 08.04.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена наведена првостепена пресуда у ставу четвртог изреке (одбијајућем делу). Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу трећем изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тужиља тражила да се обавезе тужени да јој на име накнаде штете по основу неисплаћених месечних износа пензије за период од августа 2012. године закључно са фебруаром 2020. године исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу петом изреке првостепене пресуде, тако што је одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију из свих законских разлога, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној примени члана 404. Закона о парничном поступку, ради уједначавања судске праксе.

С`обзиром на то да је побијаном другостепеном пресудом делимично преиначена првостепена пресуда и одлучено о тужбеном захтеву за накнаду штете за период од августа 2012. године закључно са фебруаром 2020. године, Врховни суд је, претходно оцењујући дозвољеност ревизије, нашао да је у том делу ревизија тужиље дозвољена према одредби члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23, у даљем тексту: ЗПП), па нема законских услова за одлучивање о ревизији тужиље у овом делу као о изузетно дозвољеној примени члана 404. став 1. ЗПП.

Испитујући правноснажну другостепену пресуду у побијаном преиначујућем делу примени члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиље у том делу неоснована.

Приликом доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је након смрти свог супруга стекла право на породичну пензију заједно са својом тада малолетном децом (ББ рођеним ...1982. године, ВВ рођеном ...1985. године и ГГ рођеним ...1987. године). Ово право признато је тужиљи решењем туженог од 17.02.1994. године, а почев од 04.08.1993. године. Тужиља је рођена ...1962. године и у моменту стеченог права имала је 31 годину. До марта 1999. године тужиљи је редовно исплаћивана породична пензија, а након тога тужени је без посебног решења прекинуо да јој исплаћује ову пензију. Тужиља је 2015. године тражила реуспоставу пензије, али је њен захтев

одбијен решењем туженог од 19.12.2016. године са образложењем да му није доставила тражену документацију. Деца тужиле нису завршила ни основну школу, а тужилца због своје старосне доби још не остварује примања на Косову и Метохији по одлукама привремених институција у Приштини од 25.07.1999. године и 06.11.2007. године, с обзиром да је наведеним одлукама признато право на пензију само лицима која наврше 65 година живота. На основу налаза и мишљења вештака економско-финансијске струке, утврђено је да штета коју тужилца трпи по основу неисплаћене пензије за период од марта 1999. године закључно са фебруаром 2020. године износи укупно 1.904.508,78 динара.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев и то за период од августа 2012. године закључно са фебруаром 2020. године, са образложењем да за овај период потраживање тужиле по основу накнаде штете (а у висини неисплаћене пензије) није застарело у смислу члана 376. ЗОО јер је тужба поднета 07.09.2015. године. Док је за претходни период почев од марта 1999. године закључно са јулом 2012. године одбио тужбени захтев из разлога застарелости овог потраживања.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда у погледу одбијајућег дела тужбеног захтева због застарелости. За период од августа 2012. године закључно са фебруаром 2020. године није прихватио становиште овог суда да тужилца у том периоду има право на породичну пензију, већ је преиначио и одбио тужбени захтев за тај период, али не због застарелости већ из разлога што сматра да тужилца од августа 2005. године (када је намлађе дете постало пунолетно) нема више статус корисника породичне пензије. Овакво становиште да је тужилца престало право на породичну пензију другостепени суд је заузео примењујући одредабе члана 101. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, бр. 27/92), затим члана 66. Закона о основама пензијског и инвалидског осигурања („Службени лист СРЈ“, бр. 30/96... 5/23) и члана 29. важећег Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, бр. 34/2003...са изменама и допунама).

Супротно наводима ревизије, Врховни суд налази да је становиште другостепеног суда у погледу побијане преиначујуће одлуке засновано на правилној примени материјалног права.

Наиме, у овој парници тужилца тражи накнаду штете због неисплаћиваних износа породичне пензије коју је заједно са децом стекла након смрти супруга, а која је престала да јој се исплаћује од стране туженог почев од марта 1999. године. Право на породичну пензију тужилца је признато на основу одредбе члана 101. став 1. тачка 3. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, бр. 27/92), јер је после смрти њеног брачног друга остало више деце која имају право на породичну пензију по том брачном другу, а она као удова обавља родитељске дужности према тој деци. Одредбом става 3. наведеног члана, прописано је да удова која у тренутку трајања права на породичну пензију стеченог према ставу 1. тачке 2. и 3. овог члана наврши 45 година живота задржава право на породичну пензију трајно, те да ако удови право на породичну пензију престане пре навршене 45 године живота, али после навршене 40 године живота, може поново остварити право када наврши 45 година живота. Одредба исте садржине садржана је и у члану 66. Закона о основама пензијског и инвалидског осигурања („Службени лист СРЈ“, бр. 30/96... 5/2003) уз разлику у годинама живота удове тако што је уместо 45, односно 40 година живота,

захтевана старост удове од 48, односно 43 године живота за реуспоставу пензије која је престала. Такође, наведене одредбе задржане су и у важећем Закону о пензијском и инвалидском осигурању који је ступио на снагу 2003. године (са каснијим изменама и допунама) у члану 29. који прописује услове када удова стиче право на породичну пензију, уз измену старосне доби удове те је уместо претходних 45 и 40 година, односно 48 и 43 година, сада прописано 53 и 48 година живота.

Полазећи од цитираних законских одредби, правилно је становиште другостепеног суда да тужилца, која је у моменту смрти свог супруга имала 31 годину живота, као удова због година живота није могла стећи самостално право на породичну пензију, с обзиром да је за ово право била неопходна испуњеност услова старосне доби од 45 година. Она је тада право на породичну пензију стекла као удова која обавља родитељске дужности према малолетној деци која су у том моменту имала право на породичну пензију по умрлом оцу. Сво троје деце након пунолетства нису више имала право на породичну пензију јер се нису налазили на редовном школовању (а нису завршила ни основну школу). Како је најмлађе дете тужилце, ГГ који је рођен ...1987. године, постао пунолетан ...2005. године, на основу ове чињенице произилази да тужилца од тада нема више статус корисника породичне пензије, а није ни могла реуспоставити право на породичну пензију 2005. године с обзиром на неиспуњеност услова у погледу година живота према цитираним законским одредбама.

Сходно наведеном, правилно је становиште другостепеног суда да је тужилца почев од 26.08.2005. године трајно изгубила право на породичну пензију и да зато нема одговорности туженог Фонда ПИО због неисплаћене пензије тужилци. Због тога је правилна одлука другостепеног суда којом је одбијен тужбени захтев тужилце за исплату неисплаћене породичне пензије за период од августа 2012. године закључно са фебруаром 2020. године.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Одлучујући о дозвољености изјављене ревизије у потврђујућем делу правноснажне другостепене пресуде на основу члана 404. став 2. ЗПП, Врховни суд је нашао да нису испуњени услови из става 1. овог члана за одлучивање о ревизији у овом делу као о изузетно дозвољеној.

Наиме, у овом делу је суд правноснажно одбио тужбени захтев тужилце за исплату породичне пензије за период од марта 1999. године закључно са августом 2012. године због застарелости потраживања, применом члана 376. Закона о облигационим односима, налазећи да је основан истакнути приговор туженог о застарелости потраживања.

Тужилца се у ревизији позива на пресуду Европског суда за људска права од 17.04.2012. године, донету у случају Грудих против Србије (представка бр. 31925/08) и на пресуду Врховног касационог суда Рев 974/2012 од 07.03.2013. године, те изјављује посебну ревизију ради уједначавања судске праксе.

Питање застарелости новчаног потраживања у смислу члана 376. Закона о облигационим односима који је примењен у овом спору није ни било постављено у предмету Грудих против Србије пред Европским судом за људска права. Због тога

побијана другостепена пресуда у погледу оцене застарелости потраживања не одступа од става израженог у наведеној одлуци Европског суда за људска права, а сагласна је са ставом тог суда из одлуке у предмету Скендери и други против Србије (представка бр. 15090/08) - да је рок застарелости предвиђен чланом 376. Закона о облигационим односима законит и да тежи легитимном циљу, обезбеђењу правне сигурности и заштите потенцијалних тужених од застарелих потраживања. Пресуда Врховног касационог суда Рев 974/2012 од 07.03.2013. године на коју се ревидент позива донета је у спору у којем тужени није истакао приговор застарелости потраживања, па се зато не ради о различитим судским одлукама донетим у истоветним чињенично-правним ситуацијама.

Из наведених разлога, Врховни суд је на основу члана 404. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужиле није дозвољена у потврђујућем делу побиијане другостепене пресуде.

Према члану 403. став 3. ЗПП ревизија није дозвољена у имовинско-правним споровима ако вредност предмета спора побиијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужба у овој правној ствари поднета је 07.09.2015. године и у њој је као вредност предмета спора означен износ од 446.000,00 динара. Поднеском од 02.07.2020. године тужба је преиначена повећањем тужбеног захтева, али вредност предмета спора побиијаног дела правноснажне пресуде не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу НБС ни на дан преиначења тужбе, због чега ревизија тужиле у овом делу није дозвољена.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом члана 413. ЗПП одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић